

THEMA: Over boosheid en verdriet

Jesaja 1: 18 – 26 en Lukas 19:41-48

Ik weet niet wat de lezingen van vanmorgen bij u oproepen.

Er zijn in elk geval heftige emoties te horen.

In Jesaja allereerst over een boze God. En in Lukas over Jezus die huilt. Of eigenlijk staat er een sterker woord: Jezus die wee-klaagt over Jeruzalem en dan kort daarop woedend de handelaars de tempel uit jaagt. Waar haakt dat bij u?

Mooi dat je leest over verdriet van Jezus? Omdat daaruit wel blijkt dat Hij net als ons mens is met alle gevoelens die we in ons leven tegen kunnen komen?

En zijn woede dan? Als u iets zou moeten vertellen wat voor u typerend is voor Jezus is, zou u dan spreken over zijn woede? Zeker, het laat iets van zijn kracht zien. Blijkbaar is Hij niet zo'n lievige man die over zich heen laat lopen. Hij kan ook echt boos zijn. Gelovig zijn betekent dus misschien niet dat je altijd soft zou moeten wezen? Of is het toch een slippertje van Jezus? Het overkomt Hem een keer, maar eigenlijk had het niet gemoeten?

Een heel andere interpretatie is dat Hij ook in het tonen van deze boosheid beeld van God is. En tegelijk als ik dat zeg, merk ik dat ik met die gedachte wel moeite heb. Een mens die boos is en dat laat merken en eens krachtig van zich afslaat, dat geeft herkenning. Maar een woedende God? Daar heb ik wel moeite mee. Zo denk ik liever niet over God. Toch lezen we vandaag bij Jesaja over zo'n God als een rechter die zich wreekt op zijn tegenstanders, die zijn woede koelt op zijn vijanden en die het vuil opruimt. Jesaja voorspelt hoe God Jeruzalem zal verwoesten. En het klinkt als een verklaring voor de wijze waarop mensen in Jeruzalem leven zónder rekening te houden met God. Hoe ze eigen wegen gaan, anders dan God het heeft bedoeld. En zo hebben we er ook een verklaringsschema van gemaakt voor ellende die mensen soms meemaken. Het is vast een straf van God. Wat hen nu overkomt, hebben ze aan zichzelf te danken. God is boos om hun daden en afvalligheid en straft. Je kunt het horen tot op de dag van vandaag. Bijvoorbeeld toen een aantal jaren die vreselijke Tsunami Azië trof. Je hoort het mensen zelf uitspreken die ziekte of tegenslag treft: "Waarom heb ik dit verdiend? Ik zal wel iets fouts gedaan hebben."

En in Lukas 19 lezen we over Jeruzalem. De woorden die de profeet heeft gesproken, lijken uit te zijn gekomen in de tijd dat Lukas zijn evangelie schreef. Belangrijk om te bedenken dat op het moment dat Lukas zijn evangelie schrijft er van de tempel alleen nog maar de klagmuur over was. In het jaar 70 werd Jeruzalem na een Joodse opstand verwoest.

Lukas schrijft over Jezus, die rijdend op een ezel vanaf de Olijfberg de stad binnen komt. Een prachtig uitzicht had je dan op de stad en de tempel. Maar Jezus weent, wee-klaagt, huilt. Vandaag de dag tref je op die plaats een kerk aan met de naam '*Dominus Flevit*'. De Heer weende. En om Jezus heen stond een juichende menigte die geloofde dat de profetiën over de messias in vervulling zouden gaan. Dat het land zou worden teruggegeven aan het Joodse volk, weg van de Romeinse onderdrukking. Maar Jezus huilt. Lukas leeft zich in en beschrijft hoe Jezus voor zijn geestesoog het onheil voorzag dat zich zou voltrekken over Jeruzalem. Hij huilt over de stad die Hij zo hartstochtelijk bemindde. En Hij was niet de eerste en ook niet de laatste die hilde om Jeruzalem. Er is misschien wel geen stad op aarde die zoveel bloed, zoveel moordpartijen en zoveel lijden heeft gezien. Wat zijn er een tranen vergoten, ook na

Jezus. Volgens Joodse wijzen is Jeruzalem na de verwoesting in het jaar 70 eeuwenlang een weduwe geworden: een kinderloze weduwe, berooid en verlaten.

In die tranen van Jezus zegt Lukas een paar dingen volgens mij.

Het sluit aan bij de verzuchting van Lukas die hij Jezus laat uitspreken: “Had jij, Jeruzalem vandaag maar geweten wat vrede kan brengen. Hadden jullie het maar gezien. Jullie hebben het moment dat God je opzocht niet herkend. Dat is verschrikkelijk. Daar ben ik kapot van...” Lukas, die de puinhopen van Jeruzalem ziet, wil duidelijk maken: “Hadden de mensen toen maar naar Jezus geluisterd. Dan was alles misschien wel heel anders gegaan.”

Het doet Lukas pijn die puinhopen van de stad te zien. Je proeft aan alles, dat hij die verwoesting interpreteert als het gevolg van hun afwijzing van Jezus. Hoe konden de mensen zo dom zijn? Tegelijk vindt hij ook dat God ermee te maken heeft. Ze hebben immers Jezus afgewezen en hebben zich aan Gods Messias vergrepen en Hem vermoord. Onbegrijpelijk. Want Jezus hoort bij zijn volk. Maar Hij werd gekruisigd op een heuvel aan de rand van deze stad. Als je je niet laat aanspreken door Gods boodschap van liefde en uit teleurstelling dat iemand níet wil doen waar jij op hoopt – nl. een einde maken aan de onderdrukking - dan loopt het uit op geweld en verwoesting. Kon het echt niet anders?

Was die verwoesting dan een straf of een les voor het Joodse volk? Zo kan ik er niet over denken. Dat rijmt niet met de barmhartige en liefdevolle God die Jezus ons leert kennen. Ik herken wel hoe in je eigen woede over talloze misstanden en je eigen verontwaardiging hoe dingen gaan of zijn gegaan, iets van God kunt ontdekken.

Ik zag vorige week College Tour, met het meisje Malala uit Pakistan. Nu 16 jaar. Ze komt vanaf haar 11e al op voor onderwijs voor meisjes in Pakistan en verzet zich hevig tegen de Taliban die vrouwen beknotten in hun ontwikkeling. Ze werd op haar 14e neergeschoten. Dat kan me boos én verdrietig tegelijk maken. Hoe kun je zó met geweld reageren. Of denk eens aan de verontwaardiging die je kunt voelen als een volwassen man een kind van 3 vermoordt, zoals deze week bij een ‘gijzeling’ in Limburg. Dat roept verdriet én woede in mij wakker omdat ik zie hoe mensen elkaar kapot maken, afbreken en vernederen. Dat kán en móet toch anders? Zo is het toch niet bedoeld? In ons hartstochtelijk verzet, in ons ‘nee’ tegen misstanden, dichtbij en veraf, zoals onrecht, oorlog, vernedering en geweld, komt iets van God aan het licht.

Ik heb moeite met een woedende God als ik die woede zie als wraak en straf. Dat past niet in mijn geloven in wie God is. Zouden we bij God en bij Jezus niet aan een andere soort woede moeten denken? Er zijn namelijk meer vormen van woede dan wraak en straf. Mij helpt het onderscheid tussen koude en warme woede. Koude woede maakt kapot, verbreekt relaties. Warme woede stelt grenzen, schept duidelijkheid, houdt de relatie met een ander zuiver. Als we lezen over de woede van God of bij Jezus dan is het die warme woede, die voortkomt uit liefde. Uit de wil om herstel van de relatie met zijn volk mogelijk te maken of om een einde maken aan onrecht of uitbuiting.

Zo beschrijft Lukas het optreden van Jezus. Die weet wat de sfeer is in Jeruzalem. De Romeinen hebben weinig respect voor de mensen, maar willen ook dat alles rustig is in de stad. Maar ook zij hebben wel gezien en gehoord hoe het rommelt. De mensen zien uit naar het einde van hun overheersing. Er zijn groepen die bereid zijn in opstand te komen. Ze zagen in Jezus degene die hun vrijheidsstrijd zou kunnen leiden. Ze zagen Jezus als een koning die ze juichend binnenhaalden. En het is waar: Jezus kwam om vrede te brengen. Maar anders dan de mensen dat wilden. Jezus wilde laten zien wat Góds weg is als uitweg uit het geweld. Hij toont een weg die vrede brengt. Tot het einde toe is Jezus daarmee bezig. Als Hij de

handelaars de tempel uitjaagt is dat om weer een ruimte te scheppen waar mensen kunnen bidden. Geen geweld. Stilte. Rust. Bezinning. Stilstaan bij waar het werkelijk om moet gaan in het leven met elkaar. Vrede ervaren in jezelf. Als het tempelplein schoon is, zou Jezus de mensen ongestoord kunnen vertellen wat hen tot vrede dient. Dat levert zijn woede op: een plek, waar de mensen aan zijn lippen hangen.

Dat is dan een hoopvol slot. Want wij worden op onze beurt uitgenodigd om aan Jezus lippen te hangen en erop te letten wat ook ons tot vrede kan dienen. Als we stilstaan bij ons verdriet en onze verontwaardiging en boosheid, komen we op het spoor hoe Gód zou willen dat deze wereld er uit zou zien. Een ándere wereld dan nu. Een wereld vol vrede en gerechtigheid. Waar tranen gewist zijn. Het is leven met hoop dat het ánders kan en ons daarvoor inzetten. Het is de weg van de navolging van Jezus gaan. In liefde voor de ander.

En hoop op God die eens orde op zaken stelt en recht zet wat krom is, is daarin onmisbaar. Het Joodse volk heeft alle eeuwen door gebeden, tot op de dag van vandaag: *volgend jaar in Jeruzalem*. Zelfs in de concentratiekampen van Auschwitz en Treblinka werd dit gebed uitgesproken als uitdrukking van hoop op een eigen plek in vrede. Middenin de tranen, het leed, werd de hoop vastgehouden: *volgend jaar in Jeruzalem*. Dat getuigt van het geloof: wat we nu meemaken, is het einde niet. Een hoop die lange tijd haaks heeft gestaan met christenen die beweerden dat het met Jeruzalem voorgoed gedaan was door Gods straffende handelen. Maar als we dit bijbelgedeelte goed willen verstaan, moeten we denk ik oog krijgen voor de hoop van Israël, die zovele miljoenen moed en kracht heeft gegeven om het in de verstrooiing uit te houden. Hoop die het geloof voedt dat Gods beloften eens worden vervuld. De tranen van Jezus over Jeruzalem wijzen ook op de hoop van Israël. Jezus huilde, omdat Hij de verwoesting van de stad voorzag en kon vermoeden hoe geweld zo'n grote invloed zou krijgen. Maar tegelijk wist Hij ook: dit einde is het einde niet.

Eén van de grote leermeesters van Israël is rabbi Akiba, die leefde in de 2e eeuw na Christus. Er wordt over hem verteld dat hij met een aantal rabbijnen een bezoek bracht aan de ruïnes van de verwoeste tempel. Toen zij de tempelberg naderden, sprong een vos tevoorschijn uit de puinhopen. Drie rabbijnen barstten in tranen uit. Zij zagen het woord uit de Klaagliederen in vervulling gaan, waar staat dat het hart van het volk ziek is om de berg Sion die woest ligt en waarop de vossen rondlopen. Maar rabbi Akiba begon te lachen en zei dat men zich juist moest verheugen. Want de Schriften zeggen immers dat na de verwoesting de wederopbouw zou volgen. Er zullen weer kinderen spelen op de straten van Jeruzalem. Als het ergste is geweest, mag je hopen op de vervulling van Gods beloften. Dat is de hoop, zo fundamenteel voor het geloof van Israël. Het einde is het einde niet.

Zo heeft men de stichting van de nieuwe staat Israël ook beleefd na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog: het einde was toch het einde niet. God laat niet los. Zelfs op de puinhopen van de concentratiekampen werd iets nieuws gebouwd.

Zo hoort Jezus ook bij dit volk en bij hun hoop. Gods geschiedenis met Jezus getuigt van diezelfde hoop: kijk goed en ontdek. Het einde is het einde niet. Door geweld wordt gepoogd Jezus de mond te snoeren. Hij wordt gevangen genomen, geslagen, gekruisigd. Maar dat is niet het laatste woord. In dat kruis getuigt God zijn liefde voor mensen. Klinkt er vergeving. Komt er hoop. In Jeruzalem is de plaats van het graf van Jezus te bezoeken, maar dat is het einde niet, omdat Hij leeft tot op de dag vandaag.

Och, wisten wij maar wat ons tot vrede dient. Laten we vanuit ons verdriet en boosheid dáár telkens weer over nadenken. Het zijn signalen voor leven dat ánders moet. En ze kunnen een kracht vormen om te werken aan tekenen van Gods Rijk. Malala is daarin voor mij een teken

van hoop. Hoe vergevingsgezind en verbindend zij spreekt over de Taliban en de Westerse landen die zo vaak inzetten op geweld. Maar er is een ándere weg. Als je je sámen ergens van harte voor inzet. Er is een toekomst van vrede. Zelfs voor Jeruzalem, dat een stad van vrede en een stad van gerechtigheid zal zijn.

De aarde zal beloofd land worden. Mooi is de gedachte dat men in de synagoge de eerste vijf boeken, de Thora leest, in een cyclus. Direct na lezing van Deuteronomium, waarin gesproken wordt over het uitzicht op het intrekken in het beloofde land, wordt aansluitend Genesis gelezen: de schepping van de hele aarde. Die hele aarde moet beloofd land worden. Wat we lezen over de weg van God met Israël mag model staan voor Gods bedoelingen met deze wereld. Het is hoopvol geloven in de overwinning van de Liefde, soms tegen de klippen op. Het is het aandurven om níet te geloven in geweld en wraak, maar ons te laten ráken door wat er misgaat in het besef: dit einde is het einde niet.

Zonder die hoop wordt ons leven hope-loos.

Geloof in God en in Jezus mag ons hoop op leven geven.

We zeggen vanuit onze boosheid en verdriet met Israël mee de hatikwa lamrot hakol: de hoop ondanks alles.

Dat kan niet zonder momenten van boosheid en verdriet, omdat we weten hoever we vaak afstaan van Gods Rijk. Maar ik bid dat die hoop in ons levend mag blijven en wij ernaar zullen handelen.